

ספר קול אריה

פרשת בראשית

ומלכים, וכי לא ידעו מתוכם שארץ ישראל נפלה בחלקו של שם, כשחלק נח לבניו כל העולם, ואחר כך הכנענים כבשו וגזלו מזרעו של שם, ולמה יאמרו לסטים אתם כיון שנטלו שלהם, שישאל באו מזרעו של שם, וכן פרש רש"י על 'והכנעני אז בארץ' (בראשית יב ו), עיין שם.

ג' קשה, 'כח מעשיו הגיד לעמו', לעמים מבעיא ליה, כי להם הוא ההודעה ולא לנו.

מצות
קידוש
החודש
קרובה
להטעות

וי"ל לפי פרוש בעל העקדה, דאיתא בספרו (שמות, שער ל"ז) וזה לשונו: דמצוה זו של קדוש החדש וקרבתו של ראש חדש ומספין קרוב להטעות שנראה כמו עבודה לצבא השמים, מה שאסרה תורה בפרוש, וכל הנביאים הכריזו על זה.

ברש"י (א, א) ובילקוט (שמעוני בא, רמז קפז) אמר רבי יצחק, לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחדש הזה לכם (שמות יב ב), שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל, אלא משום 'כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם וכו' (תהלים קיא ו), שאם יאמרו אמות העולם לסטים אתם שכבשתם ארצות ו' עממים וכו', עיין ברש"י.

מה טעם
פתח
בבראשית

יש להקשות הא באמת היא מצוה רביעית, דהא פריה ורביה ומלה וגיד הנשה קדמה [יש לומר שנצטוו ולא נשנית בתורה רק מלה] להחדש הזה לכם.

מצות
קידוש
החודש
אינה המצוה
הראשונה
שנצטוו

ב' קשה, וכי אם לא היה כתוב בתורה סדר הבריאה, לא יש להם לאמות העולם ספרי זכרון הדורות ודברי הימים שלהם, כנהוג אצל שרים

התועלות
הנלמדות
מהלבנה

הַעוֹלָה מתרוצו, דְּכַל עֲנִינֵי הַיָּרֵחַ הוּא אֲדַרְבָּה לְהִרְחִיק מִכָּל מִין עֲבוּדָה זָרָה, וּמֵבִיא שְׁלֵשׁ תּוֹעֲלוֹת לַמּוֹדִים נִפְלְאִים, שֶׁנֶּרְאָה וְנִלְמַד מֵעֲנִינֵיהָ וּמִמְהֻלְכָה וְסִבּוּבָה וְהַקְטָנוּתָהּ וְהַגְדֻלוּתָהּ. א' פנ"ל לְהִרְחִיק מִכָּל מִין עֲבוּדָה זָרָה, דְּאֵיתָא בַּמְדָּרָשׁ (ראה בראשית רבה מ, ו) שְׁכָל מַעֲשֵׂי וְסִפּוּרֵי הָאֲבוֹת מִיּוֹם בְּרִיאַת הָעוֹלָם הוּא סִימָן לַבְּנִים, שֶׁמָּה שָׂאֲרַע לְאֲבוֹת אֲרַע לַבְּנִים, וְזֶה נִלְמַד וְנֶרְאָה גַם כֵּן מֵעֲנִינֵי הַלְּבָנָה, כִּי הוּא כַּמְגֵלַת סִפּוּר כְּתוּב עָלֶיהָ כָּל הַמְאָרְעוֹת וְהַקּוֹרוֹת לְיִשְׂרָאֵל גְּלוּתָם וּגְאֻלָּתָם וְהַשְׁפָּלָתָם פַּעַם כֵּן וּפַעַם כֵּן. וְחָשַׁב שָׁם י"ב הַנְּהַגוֹת מֵהַ שָׂאֲרַע לְיִשְׂרָאֵל, הַכֹּל נֶרְאָה בְּחוּשׁ מַעֲנִין הַלְּבָנָה, עֵינֵי שָׁם.

תּוֹעֲלוֹת ג' נִלְמַד מִמֶּנָּה, שֶׁלֹּא נִפְּל כָּל עֲנִינֵי הָעוֹלָם בְּמִקְרָה וְהַזְדַּמָּן, כִּי אִם בְּהַשְׁגָּחָה גְמוּרָה וְכוּנָה מְכוּנָת, זֶה גַם כֵּן נִלְמַד וְנֶרְאָה מֵהַלְּבָנָה.

אִם כֵּן לְפִי זֶה קָשָׁה לָמָּה בְּאָמַת לֹא הִתְחִיל בְּמַצּוּה זֹו, וְלָמָּה יֵאָרֶיךָ בְּסִפּוּרֵי סֵדֵר הַבְּרִיאָה וְהָאֲבוֹת, כֵּינֵן שְׁכָל מֵהַ שֶׁנִּלְמַד מִהַסִּפּוּר הָאָרֶךְ נֶרְאָה וְנִלְמַד בְּחוּשׁ מַעֲנִינֵי הַיָּרֵחַ, כִּי כָּל מֵהַ שָׂאֲרַע לְהִירַח אֲרַע לְיִשְׂרָאֵל עַד סוּף כָּל הַדּוֹרוֹת.

וְנִלְע"ד דְּהֵכִי פְרוּשׁוֹ, עַל פִּי דִידוּע בַּמְדָּרָשׁ (תנחומא נשא, טז) דְּמִשְׁכָּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָעוֹלָם נִתְאַוָּה שְׁיֵהִיָּה לּוֹ דִּירָה בְּתַחְתּוֹנִים, אֶךְ

מה שאירע
לירח אירע
לישראל

זכות האבות
נמשכה לכל
הדורות

כֵּינֵן שְׁבָא אָדָם הִרְאִשׁוֹן נִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה לְרַקִּיעַ הַשָּׁנִי מִמַּטָּה לְמַעְלָה, עַד שְׁבָא אֲבָרְהָם וּבָא עִמָּרָם. נִמְצָא שֶׁהָאֲבוֹת גָּרְמוּ לָהֶם כָּל הַקּוֹרוֹת אוֹתָם אַחַר כָּךְ, שֶׁהֵם הָיוּ מֵיִן נוֹקְבִין לְכָל הַמְאָרְעוֹת אַחַר כָּךְ, מַצְרוּתָם וְגְלוּתָם שְׁיָכְלוּ לְסַבֵּל, וּגְאֻלָּתָם וּמַעֲלָתָם גַּם כֵּן, הַכֹּל זְכוּתָם גְּרָמָה זֹו, וּמֵהֶם נִמְשָׁכָה לְכָל הַדּוֹרוֹת כָּל הַקּוֹרָה אוֹתָם.

עוֹד בְּרִש"י (ב, ב), מָה הָיָה הָעוֹלָם חֹסֵר מִנוּחָה, כָּאֵ שֶׁבֶת כָּאֵ מִנוּחָה, כְּלָתָהּ וְנִנְמְרָה הַמְּלֹאכָה. וְהוּא תִימָה הָרִי הַמְּנוּחָה הוּא הָעֶדֶר מְלֹאכָה:

עוֹד בְּפִסּוּק (ג, ט) **וַיֹּאמֶר** לוֹ **אֵיבָה**, וְהוּא תִימָה הַיִּפְּלָא מֵה' דְּבַר, וַיִּבְאֵר עַל פִּי פְרוּשׁ אֲלֵשִׁיף עַל פְּרִשְׁת לָךְ לָךְ (יב, א), וְכֵן כָּאֵן שָׂאֵל אוֹתוֹ עַל עֵקֶר שְׂרִשׁוֹ, שֶׁלֹּא יוּכַל לְכַחֵשׁ חֲטָאוֹ, כִּי (נ"ד) [נִפְּשׁ רִוּחַ] הַסְּתַלְקוֹת נִשְׁמָתוֹ, וְהֵשִׁיב לוֹ אֵת קוּלְךָ:

וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיִּבֹא קוֹן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַה' וְהַכֵּל וְכו' (ד ג-ד). וְרַבּוֹ הַדְּקִדּוּקִים בְּאֵלוֹ הַמְּקִרְאוֹת כְּמוֹ שֶׁהֵבִיאִם הָאֲלֵשִׁיף, וְעוֹד נֶרְאָה לִי לְדִקְדֹק 'מִקֵּץ יָמִים' מֵאֵי בְּעֵי הַכָּא, וְעוֹד מֵאֵי מִפְּרֵי, פְּרִי הָהָה לִיָּה לּוֹמֵר. אֶךְ יְדוּע הוּא, שֶׁרֶשׁ הָרַע וְטִבַּע כָּל הָרִשְׁעִים שֶׁהָיוּ בּוֹ כְּלוּלִים, רְמֵזָה לָנוּ הַתּוֹרָה בְּכָאֵן. וְיְדוּע הוּא מֵהַ שֶׁכָּתַב הָאֲלֵשִׁיף עַל פִּסּוּק (דברים כו ב) 'וְלִקְחָתָה מִרְאשִׁית כָּל פְּרֵי הָאֲדָמָה', וְגַם מֵאֲמָרָנוּ עַל פְּרִשָּׁה זֹו, וְהֵנָּה טִבְעָן שֶׁל הָרִשְׁעִים

כא שבת כא
מנוחה

ויאמר לו
איבה

חשובת
הרשע בסוף
ימיו

שְׂאִינָם חוֹזְרִים אֶף לַעַת זְקִנְתָּם, כִּי אִם יֵשׁ שְׁחוֹזְרִים רְגַע קִדְּם מוֹתוֹ, וְהִבִּיא בְּמִדְרַשׁ הַנְּעִלָּם בְּזֵהָר חֲדָשׁ פְּרִשְׁת לָךְ לָךְ (מא, ב) מְשַׁל עַל זֶה. וְהִנֵּה רַש"י פִּרְשׁ 'מִפְּרִי הָאֲדָמָה', יֵשׁ אוֹמְרִים זָרַע פִּשְׁתָּן הִיָּה כְּלוֹמַר דְּבַר הַגְּרוּעַ, וְזֶה פְּרוּשׁ וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים דִּהְיוּ סוּף יָמָיו שְׂאִין לוֹ עוֹד לַחַיִּוֹת, וַיָּבֵא קִינ' הוּא הַטֵּבַע הַרְשָׁע, 'מִפְּרִי הָאֲדָמָה' כְּלוֹמַר תְּשׁוּבָה וְצִדְקָה שְׂנִקְיָא פְּרִי הָאֲדָמָה, וְזֶהוּ מִפְּרִי שֶׁהוּא הַתְּשׁוּבָה הַגְּרוּעַ שְׂבַכְלָם, וְאֶף זֶה בְּתוֹרַת מִנְחָה וְלֹא לְשֵׁם תְּשׁוּבָה, כְּמוֹ שְׂכַל יָמָיו שֶׁל רַשָּׁע אֵינּוּ רוֹאֶה חוֹב לַעֲצֻמוֹ וְצִדִּיק הוּא בְּעֵינָיו.

עֲשִׂיתָ תְּשׁוּבָה כְּרֵאוּי, 'הֲלוֹא אִם תִּיטִיב שְׂאִתָּ' שֶׁהִיָּתָה מִתְּנַשֵּׂא הַנְּשֻׁמָּה שְׂנִפְלָה:

למה נכתב
נעשה אדם

אִיתָא בִּילְקוּט (שמעוני, רמז יג) בְּשִׁעָה שְׁהִיָּה מוֹשֶׁה פּוֹתֵב הַתּוֹרָה פְּתַב מַעֲשֵׂה כָּל יוֹם וַיּוֹם, בִּיּוֹן שְׁהִגִּיעַ לְפָסוּק 'נַעֲשֵׂה אָדָם' אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, לְמָה אֲתָה נוֹתֵן פְּתֻחוֹן פִּה לְאִפְּיִקוֹרְסִים. אָמַר לוֹ: כְּתַב, וְהִרְוִצָּה לְטַעוֹת יַטְעָה. קִשָּׂה, הָא עַל כְּרַחוּ יַטְעָה, מֵאֵי הִרְוִצָּה, הֵלֵא הַפְּשׁוּט מִשְׁמַע טַעוֹת.

שתי יצירות
היו באדם

וְנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי, דִּהְנֵה מִשְׁמַעוֹת וַיִּיצַר' הוּא תְּרִין יְצִירוֹת, כְּמִבְּאֵר בְּמִדְרַשׁ (בראשית רבה יד, ג). וְנִרְאָה לַעֲנִיּוֹת דַּעֲתִי גַם כֵּן לֹמַר פְּרוּשׁוֹ, דִּהְנֵה אָדָם הֲרֵאשׁוֹן נִבְרָא בְּאַחֲרוֹנָה, וַיְדוּעַ דְּכָל מַעֲשֵׂה הַבְּרִיאָה בְּשִׁשְׁתַּיִּמֵי הַמַּעֲשֵׂה הַכֹּל הוּא לְצִרְךָ אָדָם, נִמְצָא שְׂכַל כַּחוֹתְיוֹ וְאִבְרִיו וְחוּשָׁיו גְּנוּזִים בְּתוֹךְ פֶּתַח הַיְסוּדוֹת דּוּמָם צוּמַח חַי מְדַבֵּר, וְזֶה הוּא שְׂנַכְלָל בְּכָלָם, וְהוּא אָדָם בְּכָלֵל הַמְזֻכָּר אָדָם בְּכָלֵל, וְאָדָם בְּפִרְט הוּא הָאָדָם הַפְּרִטִי הַמְּרַכֵּב מִכָּלָם וּמִקְבֵּל מִכָּלָם, וְלִזֶּה נִבְרָא בְּאַחֲרוֹנָה. וְאִם כֵּן כִּבְר נַעֲשֵׂה אָדָם אֶחָד בְּכָלֵל בַּעֲשֵׂיָה מִמֶּשׁ, וְאִיךָ יֵאמַר עָלָיו אַעֲשֵׂה אָדָם, אֶךְ נַעֲשֵׂה אָדָם שְׂפִיר שְׂכָבֵר נַעֲשֵׂה אָדָם בְּכָלֵל, רַק עוֹד צְרִיךָ בְּפִרְט, וְזֶה הוּא הַפְּשׁוּט, אֶךְ הִרְוִצָּה לְטַעוֹת שְׂרִיצָּה לְהַכְחִישׁ זֶה הָאֲמֵת, יַטְעָה.

כל היסודות
נבראו
מהתורה

וְאִפְּשָׁר שְׁזָהוּ הַפְּרוּשׁ 'כְּשֵׁם שְׂרִיצְתוֹ שֶׁל אָדָם אַחַר כָּל בְּהֵמָה חַיָּה

וְהִבֵּל הִבִּיא גַם הוּא' כְּמוֹ קִינ', וְזֶה הוּא הַרְבּוּי גַם, אֶךְ הִיָּה 'מִבְּכֻרוֹת' כְּלוֹמַר בְּנַעֲרוֹתוֹ, וּמִחֲלֻבְהֵן' הַצִּדְקָה שְׁעוֹשָׂה הוּא 'כָּל חֻלְבַּ לֵה' (ע"פ ויקרא ג, טז), 'וַיִּשַׁע כו'.

הצדיק שב
בנערותו

אֶךְ קִשָּׂה לְמָה מְאַחַר הַרְשָׁע כָּל כָּךְ, לְכַךְ אָמַר 'וַיִּחַר וְגו', אַחֲרוֹרו הוּא 'מְאֹד' שֶׁהוּא מְמוֹן כְּפִדּוּעַ (ברכות נד.), וּמִחֻמַּת טְרִדְתּוֹ בְּמִמוֹן וַיִּפְּלוּ פְּנָיו, שְׂרִיצָא הַפְּנִימִיּוֹת שֶׁלוֹ שֶׁהוּא הַנְּשֻׁמָּה. אוֹ יֵשׁ לֹמַר 'וַיִּחַר', שֶׁהִחְרוֹן אֶף יִתְרַבֵּה עָלָיו, כְּמִפְּרָשׁ בְּאַלְשִׁיךְ (יונה ד, ד) עַל נִבּוּאֵת יוֹנָה.

מדוע הרשע
מאחר לשוב

אוֹ יֵשׁ לֹמַר, שֶׁהַרְשָׁעִים מְתַרְעַמִּין כְּשְׂרוֹאִים שְׂאִינָם מִתְּרַפְּאִים מִיָּד, וַיֵּאמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: לְמָה חָרָה לָךְ' שְׂלֵא קִבְּלָתִי תְּשׁוּבָתְךָ, 'וְלִמָּה נָפְלוּ פְּנֵיךָ' כְּלוֹמַר הֵיכֵן הַנְּשֻׁמָּה שְׂלָךְ אִם

תשובת
הקב"ה אם
תיטיב שאת

וְעוֹף כֶּף תִּוְרָתוֹ וְכוּ' (ויקרא רבה יד, א),
וּלְכַאוּרָה קָשָׁה לְאִיזְהוּ הַכֶּרֶת יִהְיֶה כֵּן.
אֵךְ הִנֵּה יָדוּעַ, דְּכָל הָעוֹלָם וְכָל הַיְסוּדוֹת
דּוֹמֵם צוֹמֵחַ חַי מְדַבֵּר, הַכֹּל נִבְרָא
מִהַתּוֹרָה, כְּמָה דְאִיתְמָר (משלי ת, ל)
'וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אֲמוֹן, וְדו"ק.

וּלְפִי זֶה מִתְרַץ, בַּמִּדְרָשׁ (בראשית רבה ח,
ה) אָמַר רַבִּי סִימוֹן, בְּשֵׁבַע הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְבָרָא אֶת הָאָדָם, מִיַּד נַעֲשׂוּ
מִלְאכֵי הַשָּׁרֵת שׁוֹרֹת שׁוֹרֹת בְּתוֹת
בְּתוֹת, אֱלוֹ אוֹמְרִים יִבְרָא וְאֱלוֹ אוֹמְרִים
אֵל יִבְרָא, חֶסֶד אוֹמֵר יִבְרָא וְאֵמֶת אוֹמֵר
אֵל יִבְרָא, מָה עָשָׂה, נִמְלֵ אֵמֶת וְהַשְׁלִיכָה
לְאֲרִי, אֶמְרוּ מִלְאכֵי הַשָּׁרֵת לִפְנֵי הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מָה אַתָּה
מַבְנֶה תַבְּסִים שְׁלָה, תַעֲלֶה אֵמֶת מִהָאֲרִי,
שְׁנַאֲמַר אֵמֶת מֵאֲרִי תַצְמַח וְכוּ'. רַב

טענות
מלאכי
השרת
מבריות
האדם

הוּנָא דְמֵן צַפּוּרָא אָמַר, עַד שְׁמִלְאֲכֵי
הַשָּׁרֵת מְדִינִין אֱלוֹ עִם אֱלוֹ בְּרֵאוֹ הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא. אָמַר לָהֶם, מָה אַתֶּם מְדִינִין,
הָרִי כְּבֵר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ וְכוּ'.

וּלְבַאוּרָה קָשָׁה, הָאִיךְ בְּזָה שְׁהַשְׁלִיף
אֵמֶת לְאֲרִי כְּבֵר נַעֲשֶׂה אָדָם,
וְאִיךְ עַד שְׁמִדִּינִין בְּרֵאוֹ. וְעוֹד קָשָׁה,
לְמָה דְּוָקֵא הַשְׁלִיף הָאֵמֶת שְׁיִשְׁאָר רַב
דְּעוֹת לְבָרָאוּ, הִיָּה לוֹ לְהַשְׁלִיף כְּתַת
הָאֵמֶת לְאֲרִי וְגַם כֵּן לֹא יִשְׁאָר כִּי אִם
רַב לְבָרִיאָה. אֵךְ לְפִי הַנַּ"ל אֶתִּי שְׁפִיר,
דְּבִ'אֵמֶת' שְׁהִיא הַתּוֹרָה נִבְרָא הָעוֹלָם
כֹּלּוֹ וְכָל הַיְסוּדוֹת, וְכָל דּוֹמֵם צוֹמֵחַ חַי
מְדַבֵּר, וְהִיא כַחוֹת וְחוֹשִׁים וְחִיּוֹת
מִבְרִיאַת שֶׁל אָדָם הַפְּרָטִי, אֵךְ הוּא נַעֲלָם
בְּכַח בְּאֵדָם הַכֹּלְלִי הוּא הָעוֹלָם, וּבְזָה
הָרִי כְּבֵר נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, וְדו"ק.

הטעם
שהשליף ה'
דווקא את
מידת האמת

